

Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

Van Twickelostraat 2

Postbus 233

7400 AE Deventer

telefoon 0570 69 72 20

fax 0570 69 73 44

pensioenfonds.witteveenbos.nl

onderwerp Algemene Vergadering van Deelnemers
project -
verslagnummer 14-01
datum 3 juni 2014
tijd 12.00 uur
plaats kantoor Witteveen+Bos, Leeuwenbrug 8, Deventer
projectcode ZZA6500-5
referentie ZZA6500-5/polh/14-114
opgemaakt door H.H.T. van de Pol
datum opmaak 17 juni 2014
bijlagen

aanwezig zie presentielijst
afwezig -
kopie deelnemers Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

1. WELKOM EN PRESENTIELIJST

De voorzitter van het Pensioenfonds, de heer J.H.J.M. van der Graaf, heet alle aanwezigen van harte welkom. Hij stelt de twee nieuwe bestuursleden, de heren J.N. de Koning en I.J.M. de Beer voor. Ze hebben de door De Nederlandsche Bank (DNB) opgestelde testen goed doorlopen en voldoen daarmee aan de eisen die DNB stelt aan bestuurders van een pensioenfonds. Zij volgen de heren B. Jansen en J. Niemantsverdriet die inmiddels afscheid van het Pensioenfonds hebben genomen, op.

Vanwege technische problemen kunnen de deelnemers bij de vestigingen helaas de vergadering niet op afstand via videoconferentie volgen (na aanvang van de vergadering blijkt dat het toch gelukt is om de deelnemers van de vestiging Breda mee te laten kijken).

Volgens de ondertekende presentielijst zijn in ieder geval aanwezig: 6 gepensioneerde en 19 actieve deelnemers. Op de vestigingen Breda hebben in totaal 10 personen de vergadering bekeken.

2. OPENING

De agenda wordt toegelicht. In deze vergadering worden het beleid van het Pensioenfonds in het afgelopen jaar en de actuele situatie besproken aan de hand van een presentatie. Het Verantwoordingsorgaan zal verslag doen van zijn bevindingen in 2013, W.P. Boomgaard zal een toelichting geven op het thema 'Renterisico' en ten slotte wordt wat tot op dit moment bekend is over het nieuwe pensioencontract, besproken. Vragen kunnen op elk moment tijdens de bijeenkomst worden gesteld. Omdat de vestigingen niet mee zouden

kunnen kijken, is de laptop, waarop eventuele vragen van de vestigingen binnen zouden kunnen komen, van de bestuurtafel verwijderd.

Van het pensioenfondsbestuur zijn allen behalve P. Hiemstra, aanwezig. De externe adviseur van het Pensioenfondsbestuur, de heer T. de Weerd (directeur Crystal Marbles) woont de bijeenkomst ook bij.

In de tekst van het verslag verwijzen de genoemde paginanummers steeds naar de slide van de betreffende presentatie. De presentatie is, evenals het verslag van het Verantwoordingsorgaan, te bekijken op het afgeschermd deel van de website van het Pensioenfonds: <http://pensioenfonds.witteveenbos.nl> en daarna kunt u inloggen met uw persoonlijke BSN (als het eerste cijfer een nul is, dan moet u die nul weglaten en beginnen met het tweede cijfer) en het wachtwoord 'pfbwbdv'.

3. JAARVERSLAG

Uit het jaarverslag 2013, dat aan alle deelnemers is toegestuurd, zullen enkele punten worden toegelicht. Het belangrijkste uit 2013 is dat het Pensioenfonds dat jaar is geëindigd met een dekkingsgraad van ruim 109 %. Dat is dus ruim boven het wettelijk vereiste van 104,5 %. Dat betekent dat het Pensioenfonds uit het dekkingstekort is en daardoor heeft het Pensioenfonds in 2013 geen (kortings)maatregelen hoeven nemen.

Bij het Pensioenfonds gaat het vooral om twee zaken:

- wat heeft het fonds aan vermogen (slide 4)?
- wat heeft het fonds aan verplichtingen (slide 5)?

In 2013 is het vermogen van het Pensioenfonds toegenomen met ongeveer 5M€. Dat is veroorzaakt door de premie-inleg en door het rendement op het vermogen (+1,6 %). Het Pensioenfonds belegt volgens de verhouding 75(vastrentend)/25(aandelen) met een kleine marge. Het rendement op de obligaties (vastrentend) was in 2013 negatief (-5,6 %), het rendement op de aandelen daarentegen was hoog (+22,2 %). Daardoor is het rendement op het vermogen per saldo toch op 1,6 % uitgekomen (slide 4).

De verplichtingen (de ingegane pensioenen en de pensioenen voor de deelnemers die nog met pensioen moeten gaan) zijn in 2013 afgenomen. Dat heeft te maken met de volgende drie componenten:

- (toename door) de opbouw;
- (afname door) de uitkeringen, waardeoverdrachten;
- (afname door) de rentestijging.

Dit alles resulteerde in een afname van de verplichtingen met 3 %. Als de rente daalt, moet het Pensioenfonds meer geld in kas hebben om met die rekenrente op termijn aan de verplichtingen te kunnen voldoen, is de rente hoger, dan kan het Pensioenfonds met minder geld toe. Met andere woorden: stijgt de rente, dan dalen de verplichtingen (slide 5). De bewegingen van de rente over de afgelopen jaren zijn te zien op de slides 7 en 8.

Het vermogen gedeeld door de verplichtingen, dat noemt men de dekkingsgraad. Heeft het Pensioenfonds meer vermogen dan verplichtingen, dan is de dekkingsgraad boven de 100 % en andersom. De actuele dekkingsgraad medio 2014 is rond de 109 % (slide 10). Op slide 12 is de zwarte lijn de dekkingsgraad, de rode staven geven het vermogen weer en uit de groene staven blijkt de hoogte van de verplichtingen. In de tweede helft van 2013 namen de verplichtingen af en nam het vermogen toe waardoor een hogere dekkingsgraad kon worden gerealiseerd.

Eind 2013 zat het Pensioenfonds nog steeds in het herstelplan, dan kan geen resultaatdeling worden gegeven (dat gebeurt niet eerder dan bij een dekkingsgraad van rond de 120 %). De premie is gelijk gebleven en met die premie moet het Pensioenfonds een bepaalde opbouw kunnen realiseren en dat is weer afhankelijk van de rente. In 2013 was de opbouw 1,7 %/j, omdat er toen sprake was van een laag renteniveau. Voor 2014 is alles opnieuw met actuele gegevens doorgerekend en toen is besloten voor een kostendekkende opbouw de opbouw (van toezeggingen) naar 1,95 %/j te verhogen (slide 13). Deze opbouw is gekoppeld aan het Witteveen kader. Recent is door de Eerste Kamer het voorstel aangenomen dat de maximale opbouw met ingang van 1 januari 2015 1,875 % (voor pensioenen op basis van middelloon) mag zijn. Het Pensioenfonds zal zich hier naar moeten richten.

Beleggingsbeleid

Zoals al eerder genoemd, het Pensioenfonds belegt in de verhouding 75(obligatiesvastrentend)/25(aandelen) met een kleine marge. Het Pensioenfonds heeft haar vermogen ondergebracht via indexbeleggen; daardoor zijn de kosten van het vermogensbeheer laag in vergelijking tot andere fondsen. Indexbeleggen is een passieve vorm van beleggen, waarbij de samenstelling van het aandelenpakket zodanig is dat de marktindex zoveel als mogelijk wordt gevolgd.

Diversen

In 2013 is gewisseld van financieel adviseur. Er is afscheid genomen van de heer D. Wenting die de beleggingscommissie en het bestuur ongeveer vijf jaren heeft geadviseerd. Hij is opgevolgd door mevrouw M. van Beusekom, financieel adviseur bij Aon Hewitt. Zij ondersteunt de beleggingscommissie en het bestuur en is minimaal vier maal per jaar bij een bestuursvergadering aanwezig.

In 2013 is veel aandacht gegeven aan het renterisico. Tijdens een gesprek met DNB over dit onderwerp, kwamen enkele punten naar voren waaraan het bestuur van het Pensioenfonds extra aandacht zou kunnen geven. Deze suggesties zijn serieus opgepakt en aan deze punten wordt sindsdien specifieke aandacht besteed. Hierdoor is beter inzicht in de werking van de risico's die door rente(schommelingen) worden veroorzaakt, verkregen. Onder punt 5 van dit verslag wordt nader ingegaan op het thema 'renterisico'.

De 'Regelingen nabestaandenpensioen' zijn gestroomlijnd. Het bestuur vond dat niet veel aan de regelingen gewijzigd hoefde te worden, hoogstens zou op termijn nagedacht kunnen worden over de duur van de uitkeringsperiode, maar dat is op dit moment niet aan de orde.

In 2013 is afscheid genomen van B. Jansen en J. Niemantsverdriet. Ze hebben lang deelgenomen aan het bestuur van het Pensioenfonds, ze waren 'rotsen in de branding van de pensioenzeeën' en hebben volop hun steentje bijgedragen, waarvoor dank. De heren De Koning en De Beer, die de heren Jansen en Niemantsverdriet zijn opgevolgd, hebben inmiddels enkele bestuursvergaderingen bijgewoond en het bestuur verwacht dat zij dezelfde prestaties als hun voorgangers gaan leveren.

Vragen-antwoorden

1. Omdat er een periode geen waardeoverdrachten konden plaatsvinden, vroeg ik me af of er een stuwmeer aan waardeoverdrachten is ontstaan.

Er mochten drie jaar lang geen waardeoverdrachten plaatsvinden. Dat had niet alleen met de onderdekking van ons pensioenfonds te maken, maar ook met de onderdekking van de pensioenfondsen waar men de waarde naar wilde overhevelen. Beide fondsen

moeten boven de 100 % zitten alvorens tot waardeoverdracht kan worden overgegaan. Het is dus een stuwmeertje geweest, maar sinds vorig jaar (met het accent op 2014) loopt het langzaam leeg. Het Pensioenfonds is voorstander van het stimuleren van waardeoverdracht vanwege de eenvoud en overzichtelijkheid voor de deelnemer.

2. Ondanks dat de kosten van vermogensbeheer bij Pensioenfonds Witteveen+Bos laag zijn, zijn de uitvoeringskosten per deelnemer toch € 360 terwijl in 2009 was toegezegd dat de kosten zouden kunnen dalen naar € 200 per deelnemer. Is het niet beter om samen te gaan met andere ingenieursbureaus, dus om groter te worden, om de kosten per deelnemer te verlagen?

We moeten voorop stellen dat een fonds met een hoge(re) dekkingsgraad niet zomaar genegen zal zijn alle verplichtingen van een fonds met een lage(re) dekkingsgraad over te willen nemen. Bij grote fondsen zijn de uitvoeringskosten over het algemeen lager dan bij ons pensioenfonds. Daarom komt het in de bestuursvergadering ook met enige regelmaat aan de orde of het verstandig is om ons bij een andere organisatie aan te sluiten of via een andere vorm het pensioen onder te brengen. Het bestuur vindt het echter nog steeds een goede zaak dat Witteveen+Bos een eigen pensioenfonds heeft omdat, als je naar de som van de vermogensbeheer- en uitvoeringskosten kijkt, het Pensioenfonds dan nog steeds relatief goedkoop is en bovendien vindt het bestuur het een groot goed dat er zelf over het geld beslist kan worden en het Pensioenfonds dus niet afhankelijk is van derden waarop geen invloed uitgeoefend kan worden. De totale kosten van ons pensioenfonds (uitvoering en vermogensbeheer) zijn zeker niet hoger dan bij andere fondsen.

3. Toen de aandelen risicovol waren, is besloten de verhouding aandelen/obligaties rond 25/75 te houden. Wordt het geen tijd, nu de aandelen het weer beter doen, om wat meer risicovol te gaan beleggen?

Vanaf 2002 hanteert het bestuur de verhouding 25/75. Er wordt met grote regelmaat door de beleggingscommissie en het bestuur onderzocht of over gegaan kan/moet worden tot risicovoller beleggen met (mogelijk) hogere rendementen. Dit blijft altijd de vraag. Naarmate de dekkingsgraad hoger wordt, is het toegestaan om grotere risico's te nemen waardoor de portefeuillegrenzen zullen verschuiven. Dit wordt o.a. onderzocht m.b.v. ALM-studies (er staat een ALM-studie voor 2014 gepland). De resultaten hiervan zullen naar de deelnemers worden vertaald in (wijziging van het) beleid. Feitelijk is de verhouding obligaties/aandelen op dit moment 70/30. Dit komt door de goede resultaten op de aandelen, waardoor deze sterker in waarde toenemen dan de obligaties.

4. VERANTWOORDINGSORGAAN

De heer H. Webers licht het verslag van het Verantwoordingsorgaan, dat op de website van het Pensioenfonds wordt geplaatst, toe. In het Verantwoordingsorgaan hebben zitting de heren: H. Webers (namens directie Witteveen+Bos), A. Verschuure (namens actieve deelnemers) en T. in 't Hof (namens de gepensioneerden; vandaag afwezig).

Het Verantwoordingsorgaan is ingesteld op 1 januari 2008 en heeft als taak om het beleid van het bestuur van het Pensioenfonds te controleren op naleving van de wet- en regelgeving. De (concept) jaarstukken zijn op basis hiervan besproken. H. Webers brengt hiervan verslag uit. De bevindingen zijn gebaseerd op:

- verslagen van de bestuursvergaderingen en DB-overleg;
- overleg tussen het bestuur en het Verantwoordingsorgaan;

- overleg tussen het bestuur, OR en het Verantwoordingsorgaan;
- Algemene Vergadering van Deelnemers Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos op 11 juni 2013;
- 'Actuariële en Bedrijfstechnische nota';
- 'Deskundigheidsplan';
- concept 'Jaarbericht en Jaarrekening 2013';
- concept 'Jaarverslag 2013 ten behoeve van de deelnemers'.

Het Pensioenfonds voert een prudent beleid, zij staat er financieel goed voor. In vergelijking met eerdere jaren is er wel een laag beleggingsrendement. De redenen daarvoor zijn al eerder genoemd.

Het bestuur is verder geprofessionaliseerd, dat blijkt o.a. uit de visitatie door anderen, versterking van deskundigheid, er is een zelfevaluatie op gang gebracht en het bestuur is verjongd.

De sociale partners zijn al enige tijd in onderhandeling omtrent een nieuwe opzet van het Nederlandse pensioenstelsel ('pensioenakkoord'). De landelijke ontwikkelingen worden nauwgezet door het pensioenfonds gevolgd en het bestuur heeft het Verantwoordingsorgaan en de OR regelmatig geïnformeerd.

Op basis van het concept 'Jaarbericht en Jaarrekening 2013' en de overige stukken heeft het Verantwoordingsorgaan onder andere de volgende punten aan de orde gesteld;

- extra aandacht voor monitoring en analyse o.a. van het renterisico (conform eisen DNB);
- asset-/beleggingsmix: de huidige portefeuille (69/31 %) is het gevolg van de grote(re) stijging van de aandelen. De bedrijfsobligaties zijn verkocht;
- beleggingsrendement;
- kosten van vermogensbeheer en uitvoering: de licht gestegen kosten per deelnemer (t.o.v. 2012) worden grotendeels bepaald door de vigerende wet- en regelgeving;
- governance: het pensioenfonds heeft een eigen systeem (Pension Fund Governance) ontwikkeld;
- communicatie (AVD, pensioenbrochure, website, overleg OR).

Conclusies 2013

Het Verantwoordingsorgaan heeft de volgende conclusies getrokken:

- de kwaliteit van het bestuur is verder verbeterd door opleiding/training en visitaties. Tevens is de eerder aangekondigde verjonging geëffectueerd;
- de communicatie met de deelnemers is op een adequaat niveau;
- de volgende punten verdienen extra aandacht: asset-/beleggingsmix, rendement, risicomangement met name renterisico;
- het bestuur van het Pensioenfonds Witteveen+Bos heeft haar taken naar behoren uitgevoerd;
- het Verantwoordingsorgaan stemt volledig in met het 'Jaarbericht en Jaarrekening 2013'.

J. van der Graaf dankt de leden van het Verantwoordingsorgaan voor hun werk in het afgelopen jaar en geeft aan dat het Pensioenfonds de samenwerking met het Verantwoordingsorgaan op deze wijze voor 2014 graag wil voortzetten. In het kader van de 'Wet versterking bestuur Pensioenfonds' (per 1 juli 2014 van kracht geworden) kan het verantwoordingsorgaan op de huidige wijze blijven functioneren. Als gevolg van deze wet heeft het bestuur tevens al haar bestuursdocumenten tegen het licht gehouden en waar nodig, aangepast. Voor 1 juli moeten de gewijzigde documenten naar DNB zijn gestuurd.

Herbenoeming

De heren In 't Hof (namens gepensioneerden) en Verschuure (namens actieve deelnemers) zijn herkiesbaar. Voorgesteld wordt beiden te herbenoemen als lid van het verantwoordingsorgaan. De vergadering stemt hiermee in.

Vragen-antwoorden

4. Zijn er nog anderen dan de leden van het Verantwoordingsorgaan die het bestuur van het pensioenfonds controleren/adviseren? Er wordt toch een bepaalde expertise verwacht (bijvoorbeeld bij de controle van de getallen).

Ja, behalve de leden van het verantwoordingsorgaan, die op eigen kracht het Pensioenfonds controleren, zijn er externe adviseurs bij het Pensioenfonds in dienst. Binnen het Verantwoordingsorgaan heeft T. In 't Hof een financiële achtergrond en A. Verschuure heeft papieren op het gebied van verzekeringen en pensioenen.

Verder zijn er bij het opstellen van het jaarbericht controlemomenten door verschillende partijen:

1. pensioenuitvoerder-Crystal Marbles;
2. actuaris-Towers Watson;
3. accountant-Deloitte

Het jaarbericht wordt uiteindelijk gedeponereerd bij DNB die alles nog eens controleert. Daarnaast vindt er een uitgebreide jaarlijkse visitatie door externen plaats. De visitatiecommissie rapporteert de bevindingen aan het bestuur en dan worden m.n. de gesignaleerde aandachtspunten in een nabespreking nog eens goed doorgenomen.

5. RENTERISICO

W.P. Boomgaard geeft een presentatie over het renterisico.

5.1. Effect van de rente op verplichtingen

Eén van de risico's waar een pensioenfonds mee te maken heeft, dat is het renterisico. Dat speelde een jaar of vijftien geleden niet, tegenwoordig wel. Dat komt omdat in het verleden de pensioenfondsen mochten rekenen met één rentepercentage (4 %), maar tegenwoordig moet de marktrente worden gehanteerd en omdat die rente varieert, ontstaat er een risico. In slide 2 is te zien in het rood het vermogen van het Pensioenfonds en in het groen de verplichtingen, d.w.z. het vermogen dat het Pensioenfonds moet hebben om aan alle pensioenaanspraken te kunnen voldoen. Het vermogen gedeeld door de verplichtingen geeft de dekkingsgraad (zwarte lijn).

Kijkend naar de VPV is het grote verschil zichtbaar tussen bijvoorbeeld juni-september 2011. Dat heeft voor een groot deel te maken met het effect van de rente.

Op slide 5 (afbeelding uit 2012) zijn de verplichtingen tot 72 jaar te zien. Voor elk jaar heeft het pensioenfonds de pensioenaanspraken zoals ze zijn toegezegd, omgezet in bedragen. De top in dit overzicht zit tussen de 26 en 36 jaar vanaf nu, dat heeft te maken met de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemer bij Witteveen+Bos is 36 jaar, die is dan dus gepensioneerd. Opvallend in dit plaatje is dat de looptijd lang is en de top van uit te keren pensioenen vrij ver in de toekomst ligt. dat betekent dat het Pensioenfonds een 'jong' fonds is. De grote vraag is hoeveel geld er nu moet worden gereserveerd om over 36 jaar te kunnen voldoen aan de verplichtingen en wat het effect van de rente daarbij is.

In slide 6 wordt aangegeven dat over 30 jaar een uitkering van € 1000,00 moet worden gedaan. Hoeveel geld moet het Pensioenfonds dan nu in kas hebben? Dat hangt (o.a.) af van de rente. Stel:

- de rente is 4 %, dan heeft het pensioenfonds nu € 300,00 nodig;
- de rente is 3 %, dan heeft het Pensioenfonds nu € 400,00 nodig;
- de rente is 2 %, dan heeft het pensioenfonds nu € 550,00 nodig (nu is dus bijna 80 % meer geld nodig dan bij 4 %).

Hieruit blijkt dat voor de waardering van de verplichtingen de rente erg belangrijk is. De looptijd speelt hierbij echter ook een rol. Hoe langer de looptijd, hoe groter het rente-effect is. Als de rente stijgt, heeft het pensioenfonds minder geld nodig om aan de verplichtingen op termijn te voldoen. Bij een dalende rente geldt het omgekeerde.

Duration

De duration is de mate van gevoeligheid voor renteschommelingen. De duration bepaalt de procentuele waardeverandering als de rente met 1 % muteert. Bij PF W+B is de duration 23. Dat betekent dat als er sprake is van 1 % renteverandering het PF te maken krijgt met 23 % verandering in de verplichtingen (slide 8). Onze duration is lang (jonge populatie deelnemers), dat heeft te maken met de looptijd. Bij een gemiddeld pensioenfonds is de looptijd 16-17 jaar.

Het is complex om te bepalen tegen welke rente de verplichtingen moeten worden gewaardeerd temeer daar de richtlijnen hiervoor nog steeds in beweging zijn. In de afgelopen jaren moest gerekend worden met verschillende rentes (slide 9). De UFR (Ultimate Forward Rate) is de rente op lange termijn (30-40 jaar).

Slide 10 geeft weer dat de verplichtingen afhankelijk van hun looptijd tegen verschillende rentes moeten worden gewaardeerd.

5.2. Effect van de rente op het vermogen

In slide 12 geven de rode balkjes het vermogen weer, de schommelingen worden veroorzaakt door:

- fluctuaties in de waarde van de aandelen;
- rente-effecten op de waarde van de obligaties.

Als de rente stijgt, dan daalt de marktwaarde van de obligaties en omgekeerd (slides 13, 14, 15).

Ook bij obligaties kan worden gesproken van duration. Bij het PF is de duration 16,8. Dat wil zeggen 1 % rentewijziging geeft 16,8 % wijziging in de waarde van de obligaties.

Vragen-antwoorden

5. In het jaarverslag staat dat flinke koersverschillen mogelijk zijn, maar als er niets verkocht wordt, dan heeft dat in principe toch ook geen gevolgen voor het Pensioenfonds?

Dit gold tot 1999, daarna werd verwacht dat pensioenfondsen hun vermogen zouden waarderen tegen de actuele waarde. Voor het berekenen van de dekkingsgraad, moet worden uitgegaan van de actuele waarde van het vermogen en de verplichtingen.

5.3. Effect van de rente op de dekkingsgraad

Het vermogen van het Pensioenfonds zit voor 25 % in aandelen en voor 75 % in obligaties (slide 18). Aandelen zijn niet gevoelig voor rentemutaties. TV is een ander woord voor de

voorziening voor de verplichtingen. Vermogen (100 %) gedeeld door de TV (100 %) is de dekkingsgraad (100 %). In slide 19 en 20 staat een voorbeeld van de effecten van rentemutaties. De functie van de obligaties op rentegebied is dat ze de mutatie bij de TV bufferen.

Vragen-antwoorden

6. Hoe groot is de bandbreedte van het rente-effect?

In principe is dat de duration.

Het Pensioenfonds heeft de obligaties en de duration van de obligaties nodig om de rente-effecten op de TV te bufferen. Op dit moment zit het Pensioenfonds weer in een situatie van rentedaling en daarom is het goed dat een groot deel van het vermogen in obligaties met een lange duration is belegd.

5.4. Beleid

Het bestuur van het Pensioenfonds belegt 'prudent' (slide 22). Er wordt belegd in indexfondsen in sterke eurolanden met een lange duration (20 jaar of langer). Op dit moment wordt het renterisico van de verplichtingen afgedekt met obligaties (die in een soort indexfondsen zitten). De afdekking is 50 % met een bandbreedte tussen 45-60 %, maar adequaat beleid hiervoor wordt door het bestuur nog verder ontwikkeld.

Vragen-antwoorden

7. Welke zijn die sterke eurolanden?

Dat zijn Duitsland, Frankrijk, Nederland, België, Oostenrijk en Finland.

De renteontwikkeling en de verschillende rente-effecten (slide 24) worden gevisualiseerd in de grafieken op slide 25 en 26.

Conclusie voor het beleid is dat het bestuur telkens rekening moet houden met de rente en de effecten ervan, het is geen constante. Het is geen wetmatigheid dat wanneer de rente daalt, de aandelenkoersen stijgen. Op dit moment is het bestuur redelijk tevreden over de verhouding 75/25 en de lange looptijden. Desalniettemin zal het bestuur deze zomer opnieuw beoordelen of de beleggingsmix optimaal is.

Vragen-antwoorden

8. Wat is de TV precies?

Dat is hetzelfde als de VPV (Voorziening Pensioen Verplichting), dus het bedrag dat aangehouden moet worden om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen (=betalen van pensioenen).

9. In het jaarverslag staat de dekkingsgraad wordt berekend met verschillende rentepercentages. Is het PF aan regels gebonden? Is het niet verstandiger met de stabielere rente te rekenen want dan fluctueert de dekkingsgraad van het fonds toch minder?

Wij rekenen voor de waardering van de verplichtingen met 3 rentes, met de formele rente (in opdracht van DNB, dat is de UFR+de driemaandsmiddeling), met de feitelijke markrente en met de rente zonder driemaandsmiddeling. Het bestuur heeft de voorkeur om de dekkingsgraad te berekenen op basis van de actuele rente, omdat de waardering aan de vermogenskant ook op basis van de actuele rente geschiedt, maar

DNB vereist in de rapportages de berekening van de dekkingsgraad op basis van de UFR en driemaandsmiddeling.

6. NIEUW PENSIOENCONTRACT

Er wordt al meer dan een jaar gewacht op een beslissing over de definitieve plannen voor het Nieuwe Financiële Toetsingskader. In eerdere bijeenkomsten is dit ook al eens besproken. De planning is dat het ingevoerd moet gaan worden per 1 januari 2015, maar staatssecretaris Klijnsma heeft nog steeds niet aangegeven hoe de nieuwe 'spelregels' er precies komen uit te zien. Vooruitkijkend hierop verwacht het bestuur dat de consequenties voor Pensioenfonds Witteveen+Bos beperkt blijven. De buffers, reserves, zullen wel groter moeten worden (nu 115 %, verwacht wordt straks 120 %) en het 'uitsmeren' van kortingen zal over een langere termijn mogen plaatsvinden (maximaal 10 jaar) dan nu het geval is. De verschillende rentesoorten zullen waarschijnlijk ook worden aangepast.

7. SLUITING

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun belangstelling en vragen. Voorts worden de deelnemers op de vestiging Breda bedankt. Indien gewenst, kan men altijd contact opnemen met één van de bestuursleden of met mevrouw Van de Pol.